

Nr 30.

Ankom till riksdagens kansli den 21 april 1942 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om visst pensionstillskott åt änkor och barn efter befattningshavare vid förutvarande Mora—Vänerns järnväg.

I en inom andra kammaren under nr 231 väckt motion, vilken hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, hemställa herrar *Spångberg* och *Eriksson* i Stockholm, att riksdagen måtte besluta tillerkänna vissa i motionen åsyftade änkor och barn efter befattningshavare vid f. d. Mora—Vänerns järnväg sådant tillskott till deras pensioner, att utgå av trafikmedel, att de bli mera jämställda med änkor och barn efter motsvarande befattningshavare vid statens järnvägar, vilkas pensioner utgå efter grunderna i familjepensionsreglementet.

Till stöd för ifrågavarande förslag har anförts följande:

»Den 1 januari 1917 inlöste statsverket Mora—Vänerns järnväg (namnet förkortas i fortsättningen till M.V.J.), varvid dess personal övergick i statens järnvägars tjänst. Järnvägen hade egen pensionskassa, till vilken den fast anställda personalen var ansluten. Denna kassas tillgångar och förpliktelser övertogs av staten samtidigt med järnvägen. Kassans ställning var god, och såväl familjepensionerna som vissa av de pensioner, vilka utgingo ur kassan till befattningshavarna själva, voro större än de, som vid övertagningstillfället tillkommo motsvarande befattningshavare vid statens järnvägar och deras familjer.

Som exempel på vid nämnda tidpunkt ur M.V.J. resp. statens järnvägars kassor utgående pensioner må nämnas följande:

	Egen pension		Pension till änka	
	M. V. J.	SJ	M. V. J.	SJ
Stins av klass IV A	2 898	2 772	1 242	872
Lokförare	1 589	1 764	531	555
Banvakt och stationskarl .	933	958	378	301

På grund av M.V.J.-pensionernas dåvarande storlek och då järnvägens pensionskassas ställning var god, medgav 1916 års riksdag personalen rätt att vid övergången i statens järnvägars tjänst på sätt närmare utvecklats i Kungl. Maj:ts proposition nr 215/1916 välja mellan att stå kvar i M.V.J. pensionskassa och därvid beräkna pensionerna på avlöningen i den enskilda järnvägens tjänst enligt det vid övergången gällande löneavtalet eller att övergå i statens järnvägars pensionskassor och därvid beräkna pensionerna på lönen i statens järnvägars tjänst.

Av de 259 tjänstemän, som den 1 januari 1917 voro anslutna till M.V.J. pensionskassa, valde omkring 200 att stå kvar på denna kassas grunder såväl för egen som för familjens del. Deras förväntningar att nå en god lösning av sin pensionsfråga ha emellertid ej gått i uppfyllelse, beroende just på tillämpningen av det nyssnämnda villkoret, att pensionerna för dem skola beräknas på lönerna i det för M.V.J.-personalen vid övergången i statstjänst gällande löneavtalet. Detta villkor, som saknar motsvarighet i pensioneringsbestämmelserna för personal vid av staten efter år 1917 övertagna enskilda banor, har försatt M.V.J.-personalen i en sämre ställning än personal vid banor, som senare övergått till statens järnvägar, beroende på att M.V.J.-pensionernas grundbelopp blivit fastlåsta vid lönerna i ett före kristiden ingånget löneavtal, vars lönesatser det icke varit möjligt att efter järnvägsbolagets upplösning rubba, under det att pensionerna till övrig personal, som av staten övertagits från enskilda banor, beräknas på de efter tidsläget jämkade och därför avsevärt högre löner, som sistnämnda personal erhållit under statsanställningen.

Ovan relaterade beräkningssätt inverkar ofördelaktigt i främsta rummet på ifrågavarande personals familjepensioner. I fråga om de egna pensionerna bliva verkningarna mindre kännbara med hänsyn dels till utgående fyllnads-pensioner, dels till att pensionsåldern för all personal, som kvarstår i M.V.J. pensionskassa, utgör 65 år.

I december 1941 stodo pensionerna enligt M.V.J. kassans grunder och enligt då gällande pensioneringsgrunder för statens järnvägars personal på följande sätt i förhållande till varandra:

	Egen pension		Pension till änka	
	M. V. J.	SJ	M. V. J.	SJ
Stins av klass IV A	4 947	5 033	2 055	2 264
Lokförare	2 864	3 325	1 035	1 616
Banvakt och stationskarl	2 114	2 309	809	1 170

Dessa siffror torde ge vid handen, att en förbättring, särskilt av ifrågavarande änkepensioner, är av behovet synnerligen påkallad.»

Enligt uppgift i en av motionärerna till utskottet ingiven *promemoria* utgingo i december 1941 55 pensioner till efterlevande efter befattningshavare vid f. d. Mora—Vänerns järnväg enligt grunderna i dess understödsförenings reglemente.

Över förevarande motion har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande från statskontoret, som hört järnvägsstyrelsen.

Järnvägsstyrelsen har anfört:

Såsom framgår av de exempel, som anförts i motionen och i den till utskottet överlämnade *promemorian*, hava efterlevande till befattningshavare vid förutvarande Mora—Vänerns järnväg numera kommit i ett betydligt sämre läge än motsvarande pensionärer vid statens järnvägar. Styrelsen anser därför fog föreligga för en förbättring av nu ifrågavarande familjepensioner. Det i *promemorian* föreslagna pensionstillägget av 240 kronor per år skulle emellertid medföra, att pensionerna i en del fall komme att överstiga de belopp, som utgå till efterlevande till delägare i vissa andra enskilda järnvägars pensionsinrättningar, vilket styrelsen icke kan finna motiverat.

På grund härav och med hänsyn jämväl till att mot pensionstillägget svarande avgifter icke erlagts, synes tillägget skäligen böra begränsas till 180 kronor. Styrelsen får alltså tillstyrka, att efterlevande till befattningshavare vid förutvarande Mora—Vänerns järnväg måtte tillerkännas ett tillägg å pensionens grundbelopp med 180 kronor per år, dock att pensionens sammanlagda belopp icke därigenom må överstiga den familjepension, som i motsvarande fall skulle utgått enligt allmänna familjepensionsreglementet.

Statskontoret har anfört:

Såsom i motionen framhållits, hava änkor och barn efter de befattningshavare, vilka vid statens övertagande av ovan omförmälda järnväg föredragit att bibehållas vid pensionsrätten enligt de för järnvägens pensionskassa gällande grunder, numera kommit i ett sämre pensionsläge, än om befattningshavarna vid övergångstillfället underkastat sig bestämmelserna i reglementet för statens järnvägars änke- och pupillkassa. Då detta för pensionärerna mindre tillfredsställande förhållande föranletts av omständigheter, som vederbörande icke rimligen kunnat förutse, synes det statskontoret skäligt, att en förbättring av de utgående familjepensionerna kommer till stånd.

Vad beträffar frågan om storleken av en dylik pensionsförbättring har järnvägsstyrelsen föreslagit, att pensionstillägget skulle utgå med 180 kronor för år, dock att pensionens sammanlagda belopp icke skulle få överstiga den familjepension, som i motsvarande fall skulle utgått enligt allmänna familjepensionsreglementet. Statskontoret vill med anledning härav fästa uppmärksamheten vid att enligt de riktlinjer, som lågo till grund för den av 1939 års riksdag beslutade förbättringen av vissa äldre tjänste- och familjepensioner (prop. nr 296; rd. skr. nr 400), familjepensionsförmånerna för de sämst ställda pensionstagarna uppbringades till omkring 70 procent av jämförliga pensionsförmåner enligt allmänna familjepensionsreglementet. Det skulle visserligen kunna ifrågasättas, om icke nyssnämnda av riksdagen godtagna maximeringsprincip borde tillämpas även vid utmätandet av pensionsförbättringen för den grupp pensionstagare, varom i motionen är fråga. Då emellertid här berörda befattningshavare saknat möjlighet att vid sin anställning hos statens järnvägar i samma utsträckning, som eljest gällt för järnvägspersonalen i övrigt, anpassa sina pensionsförhållanden efter den successivt ändrade löneställningen för järnvägspersonalen i allmänhet, vill statskontoret ej göra någon erinran mot att pensionsförbättringen begränsas på sätt järnvägsstyrelsen förordat.

Såsom den lämnade redogörelsen giver vid handen, hava änkor och barn efter de befattningshavare vid förutvarande Mora—Vänerns järnväg, vilka vid statens övertagande år 1917 av järnvägen föredragit att bibehållas vid pensionsrätten enligt de för järnvägens pensionskassa gällande grunderna, numera kommit i ett betydligt sämre pensionsläge än om befattningshavarna vid övergångstillfället underkastat sig bestämmelserna i reglementet för statens järnvägars änke- och pupillkassa. Med hänsyn till att detta förhållande förorsakats av omständigheter, som från personalens sida ej rimligen kunnat förutses, finner utskottet i likhet med järnvägsstyrelsen och statskontoret fog föreligga för en förbättring av de nu utgående familjepensionerna. Vad angår storleken av en dylik pensionsförbättring, synes pensions-

Utskottet.

tillägget lämpligen böra bestämmas till det av myndigheterna tillstyrkta beloppet, 180 kronor för år, varvid emellertid bör gälla, att pensionens sammanlagda belopp icke i något fall må överstiga beloppet av den familjepension, som i motsvarande fall skulle hava utgått enligt allmänna familjepensionsreglementet. Pensionstillägget torde böra utgå från och med den 1 juli innevarande år samt bestridas av trafikmedel.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 231, må medgiva, att efterlevande till sådana befattningshavare vid förutvarande Mora—Vänerns järnväg, vilka bibehållits vid pensionsrätt enligt de för järnvägens pensionskassa gällande grunderna, må från och med den 1 juli 1942 utöver familjepensionens grundbelopp uppbära ett pensionstillägg av 180 kronor för år, att utgå av trafikmedel, dock att pensionens sammanlagda belopp icke i något fall må överstiga den familjepension, som i motsvarande fall skulle hava utgått enligt allmänna familjepensionsreglementet.

Stockholm den 21 april 1942.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Åkerberg, Berling*, Friggeråker, Sundvik, von Horn, Leander, Sjöltwan och Albertsson*;

från andra kammaren: herrar Holmgren, Andersson i Falkenberg, K. A. Westman, Hall, Andersson i Munkaljungby, Hilding, Sundberg och Ericsson i Kinna.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.